

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра банківської справи

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

“ ___ ” _____ 20__ р.

ВИПУСКНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності фінанси та кредит

за темою:

Формування ресурсної бази банків України в сучасних умовах.

Виконавець

студент кредитно – економічного факультету
Сполітак Євген Григорович

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

к.е.н., доцент кафедри банківської справи

(науковий ступінь, вчене звання)

Онищенко Юлія Ігорівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2016

ЗМІСТ

стор.

ВСТУП

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКІВ.

1.1. Сутність поняття «ресурсна базаа банку» та її структура.....5

1.2. Залучені та запозичені ресурси банку: сутність та відмінність.....14

Висновки до розділу 122

РОЗДІЛ II. ОЦІНКА ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКАМИ УКРАЇНИ.

2.1. Аналіз динаміки та структури ресурсної бази банків України.....24

2.2. Формування груп банків залежно від джерел формування ресурсної бази.....35

2.3. Аналіз структури ресурсної бази на прикладі ПАТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ».....42

Висновки до розділу 2.....49

РОЗДІЛ III. ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКІВ УКРАЇНИ

3.1.Прогнозування розміру ресурсної бази банків України.....52

3.2.Рекомендації щодо формування ресурсної бази банків.....59

Висновки до розділу 3.....67

ВИСНОВКИ.....68

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА.....71

ДОДАТКИ.....77

ВСТУП

Актуальність. На сьогоднішньому етапі економічного розвитку економіки країни спостерігається значне підвищенн вимог до функціонування банківської ситсеми. Процес інтеграції в європейський та світовий економічний простір ставить нові вимоги до банківської системи, яка повинна забезпечувати економічне зростання та сприяти підвищенню конкунтоспроможності всього господарчого комплексу країни. Значним проявом цього стала криза банківського сектору України в 2008 році. Дані події продемонстрували вагомість та значимість проведення обгрунтованішої політики з приводу формування банківських ресурсів та підвищення капіталізації банків що в сукупності забезпечує фінансову стійкість банківської системи .

Значний внесок у розробку питань теорії і практики функціонування банківської системи здійснили зарубіжні вчені: Дж. М. Кейнс, А.Пігу, Дж.Герлі, А. Сміт, , М. Фрідмен, Ф. Мишкін, П. Роуз, А.Грязнова, Е. Жуков, В. Колесніков, Л. Красавіна, О. Лаврушин, Ю.А. Львов. Також дослідженню даної проблеми присвячено багато праць вітчизняних вчених-економістів, зокрема: М. Алексеєнко , В. Бочаров, А. Вовканич, Ю.Галіцейська, І.Дяконов , О.Дзюблюк ,С. Землячов, С. Коваль, О. Лаврушин, А.Мороз, О. Присяжнюк, М. Савлук, О. Хаб'юк, А.Чернишова, Л.Шавловська, М. Шевцова, К.Шульга.

Метою дипломної роботи є дослідження процесів формування ресурсної бази банків України в сучасних умовах.

Досягнення поставленої мети зумовило визначення та виконання таких завдань:

а) визначити сутність банківських ресурсів та розглянути їх структуру та переваги кожного виду ресурсів;

- а) проаналізувати динаміку та структуру ресурсної бази банків України;
 - б) зформувати групи банків залежно від джерел формування ресурсної бази;
 - в) проаналізувати особливості процесу формування ресурсів на прикладі окремого банку, як найменшої структурної одиниці банківської системи;
 - г) провести прогнозування розмірів банківських ресурсів в банківській системі України на майбутні періоди;
 - д) визначити фактори впливу на процес формування банківських ресурсів;
 - е) розробити рекомендації щодо формування ресурсної бази банків
- Об'єктом* даного дослідження є ресурсна база банків в Україні.

Предметом дослідження є система економічних відносин, що виникають між банками та іншими суб'єктами грошового ринку з приводу формування ресурсної бази банків.

Методи дослідження. В дослідженні було використано наступні методи: метод порівняння використовувався при визначенні сутності поняття «ресурси банку»; використано графічний та табличний метод для наглядного представлення результатів розрахунків та аналізу та відображення основних показників діяльності банків; використано метод кластерного аналізу для розподілу банків по групам в залежності від виду ресурсів за рахунок яких більшою мірою функціонує банк; статистичний метод екстраполяції використовувався для прогнозування майбутніх об'ємів банківських ресурсів регресійно-кореляційний аналіз - для визначення чинників, що впливають на ресурсну базу банків України.

Інформаційними джерелами для даної роботи були нормативні та законодавчі акти, наукові праці вітчизняних та зарубіжних авторів, які досліджували проблеми формування ресурсів комерційними банками, статистичні дані представленні НБУ, фінансові звіти про результати діяльності ПАТ «Райффайзен Банк Аваль».

ВИСНОВКИ

Банки можуть три альтернативних варіанти, джерела залучення коштів для формування своїх ресурсів, що в подальшому будуть використовуватися, до них належать власні кошти, залучені та запозичені.

Найперше для того щоб банк, мав змогу залучати кошти з зовні, він повинен сформувати власний капітал, найбільшу долю якого складає статутний капітал. Розмір статутного капіталу регулюється НБУ

Власні кошти є основою ефективного функціонування банку. Значний розмір власних коштів дає змогу розширювати межі діяльності банку та водночас здійснювати більш складні, ризиковані й дохідні операції на фінансових ринках. Проте сьогодні ресурси банку формується за рахунок не власних коштів, а залучених і запозичених. Можливості банків у залученні коштів регулюються Національним банком України.

Залучений капітал, зазвичай, значно перевищує власний капітал. Він складається переважно з грошових коштів фізичних та юридичних осіб, залучені банком на вклади за певну плату, на певних умовах та на строк або до запитання. Цей вид ресурсів більш дешевий, що дає змогу банкам отримувати більший прибуток здійснюючи активні операції за рахунок даних коштів. Банк має змогу залучати одночасно кошти від багатьох вкладників та сам встановлює плату за залучені кошти. Також даний вид ресурсів дозволяє залучати кошти як в національній та іноземній валюті.

Також банки мають змогу формувати ресурси за рахунок запозичених коштів, а саме це кредитів, які запозичені на міжбанківському ринку або у центрального банку, а також кошти від продажу боргових цінних паперів на грошовому ринку.

За останні 10 років банківські ресурси мали стабільну тенденцію до зростання, політика НБУ та економічні негаразди в країні в останні роки,

спричинили падіння банківського сектору, що супроводжувалось ростом кількості неплатоспроможних банків та відповідно зменшенням ресурсної бази.

Після кризи 2008 року змінили політику щодо формування ресурсів. Банки почали все більше надавати значення залученим коштам, що простежується значним ростом їх об'єму в ресурсній базі та на сьогоднішній день вони займають найбільшу частку серед інших джерел формування ресурсної бази банків.

Кластерний аналіз дав змогу підтвердити попередні статистичні результати. В банківській системі України переважають банки, основним джерелом формування ресурсної бази яких залишаються залучені кошти. Саме за проаналізований період банки, які працюють в більшій мірі за рахунок залучених коштів склали найбільшу кількість, проте саме найбільша кількість цих банків була визнана неплатоспроможними за останні 5 років. Значно меншу кількість склали банки, в ресурсній базі яких переважають запозичені та власні кошти. Коефіцієнтний аналіз кожної групи банків показав, що найбільш прибутковими та безпечними для банку залишаються залучені кошти.

Провівши аналіз ресурсної бази провідного банку ПАТ «Райффайзен Банк Аваль», який функціонує більшою мірою за рахунок залучених коштів, підтвердив результати попереднього дослідження. Саме склад та тенденції ресурсної бази банку аналогічні з результатами отриманими по всій банківській системі. Для банку характерний ріст ресурсної бази в основному за рахунок коштів клієнтів. Серед коштів фізичних осіб переважає частка строкових коштів, частка яких стрімко зменшується

Використання статистичного методу прогнозу дав змогу провести прогнозування об'єму банківських ресурсів до 2020 року. Отримані результати дали змогу прийти до висновку що банківські ресурси матимуть тенденцію до стабільного росту, проте прогнозований ріст об'ємів буде точно справджуватись при сприятливих макроекономічних умовах. Найбільший вплив на процес формування банківських ресурсів мають : рівень ВВП, рівень інфляції в країні,

довіра населення до банків, кредитна активність банків та якість їх кредитних портфелів.

Детальний аналіз впливу факторів на ресурсну базу банків, визначений за допомогою кореляційно – регресійної моделі, дав змогу визначити, що найбільш впливовим являються депозити фізичних осіб. Також не менш важливим виявився розмір кредитного портфелю банків, саме зменшення кредитної активності банків обумовлюють зменшення розмірів ресурсів. Проте серед проаналізованих факторів було виявлено і ті, які негативно впливають на ресурсну базу, серед них рівень інфляції та якість кредитного портфеля. Саме зростання показників цих факторів спричиняє зменшення об'ємів ресурсної бази банків.

Подальшими діями уряду та НБУ з метою підвищення стійкості банківської системи та забезпеченні росту ресурсної бази банків уряд повинен в перспективі забезпечити курсову стабілізацію національної грошової одиниці, вплинути на стримання темпів росту інфляції зниження рівня інфляції шляхом обмеження емісії, та забезпечити стримання інфляції хоча б на рівні меншому ніж депозитна ставка банків, що вплине на збільшення вкладів населення до банків.

Банки повинні дотримуватися нормативів та рекомендацій НБУ, основним чином щодо зростання банківського капіталу шляхом збільшення статутних фондів згідно планів рекапіталізації, затверджених НБУ. Адже високий рівень забезпечує стабільність банку, зменшує ризик неплатоспроможності та підвищує тим самим довіру до себе з боку кредиторів та населення.

Основним заходом повинно стати безумовне та своєчасне відшкодування вкладів у проблемних банках за рахунок Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в межах законодавчо затвердженого ліміту. Банки повинні дотримуватися нормативів НБУ, що регулюють діяльність комерційних банків та завершення санації банківської системи, що значно лякає вкладників ростом кількості ліквідованих банків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Нескородєва І.І. Дослідження сутності фінансових ресурсів / Нескородєва І.І., к.е.н., доцент, Єфімова Ю.І.- К.:ХНЕУ,- 2011.-С.43.
2. Алексеєнко М. Д. Капітал банку: питання теорії і практики : монографія / М. Д. Алексеєнко. – К. : КНЕУ, 2002. – С. 276.
3. Бочаров В.В. Коммерческое бюджетирование. Финансовые ресурсы. Системы управления финансами / В. В. Бочаров.– СПб. : Питер, 2003. – 368 с.
4. Вовканич А.І. Особливості формування ресурсів комерційних банків / А.І. Вовканич // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. – 2010. - №2(8). – С. 157-164.
5. Землячов С.В. Сутність, джерела формування та значення ресурсної бази комерційних банків [Електронний ресурс] / С.В. Землячов //Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського.-Режим доступу:http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvfbi/2009_3/Magazine_03_09_st12_pp68-74.pdf
6. Коваль С.Л. Формування фінансових ресурсів комерційних банків / С.Л. Коваль // Фінанси України. — 2004. - №7. – С. 110-115.
7. Банковское дело : учебник / под ред. О.И. Лаврушина. – М. : Финансы и статистка, 2005. – 672 с.
8. Банківські операції: підручн. / [А.М. Мороз, М.І. Савлук, М.Ф. Пуховкіна та ін.]; За ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Мороза. – К.: КНЕУ, 2000. – 384 с.
9. Присяжнюк О.П. Джерела формування та зміцнення ресурсної бази комерційних банків в Україні [Електронний ресурс] / О.П. Присяжнюк // Проблеми та перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. – 2011.- №31. - Режим доступу до журн. : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pprbsu/2011_31/11_31_27.pdf.

10. Хаб'юк О. Банківське регулювання та нагляд через призму рекомендацій Базельського комітету: Монографія. – Снятин: ПрутПринт, 2008. – 260с.
11. Шевцова М.Ю Оптимізація формування ресурсної бази банку / М.Ю. Шевцова, Г.Е. Бурчак // Вісник Днепропетровського університету. Серія “Економіка”. - 2011. - № 5(3). - С. 161-170.
12. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.00 р. № 2121-III [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
13. (Фурсова, В. А. Формування ресурсної бази комерційних банків: сучасний стан і перспективи розвитку [Електронний ресурс] / В. А. Фурсова, М. О. Капелюшна // Открытые информационные и компьютерные технологии. – 2011. – № 50. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Natural/Vikit/2011_50/p118-124.pdf.
14. Словник іншомовних слів / За редакцією О.С Мельничука. — К.: Головна редакція УРЕ. — 1974. – с. 128.
15. Шавловська, Л. С. Банківські ресурси та проблеми їх розміщення [Електронний ресурс] / Л. С. Шавловська // Науковий вісник Національного університету ДПС України. – 2009. – № 3 (46). – Режим доступу:http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nvnudpsu/2009_3/2009_3_Shavlovska.pdf.
16. Кутідзе, Л. С. Структура залучення фінансових ресурсів комерційним банком: деформація під впливом світової фінансової кризи [Електронний ресурс] / Л. С. Кутідзе, О. А. Гранько. – 2009. – Режим доступу:http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ekpr/2009_23/2/kutidze.pdf.
17. Глосарій банківської термінології [Електронний ресурс] : Режим доступу:http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=124577&cat_id=123119. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.

18. Банківські операції: підручн. / [А.М. Мороз, М.І. Савлук, М.Ф. Пуховкіна та ін.]; За ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Мороза. – К.: КНЕУ, 2000. – 384 с.
19. Єпіфанов, А. О. Операції комерційних банків [Текст] : навч. посіб. / А. О. Єпіфанов, Н. Г. Маслак, І. В. Сало. – Суми : Університетська книга, 2007. – 523 с. – ISBN 978-966-680-313-2.
20. Сполітак Є.Г. Причини зміни вимог до статутного капіталу банків[Текст] / Ю.І. Онищенко // Збірник наукових праць студентів кредитно-економічного факультету присвячений 95 річниці ОНЕУ, 85 річниці кредитно-економічного факультету, 80 річниці кафедри банківської справи /Одеса: ОНЕУ, 2016. – 216 с.
21. Про банки і банківську діяльність Закон України від 07.12.2000р. № 2121–III // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. – 2002. – №7 (зміни і доповнення) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
22. Адамик Б. В. Національний банк і грошово–кредитна політика: навч. посіб. / Б. В. Адамик – Тернопіль: Карт–бланш, 2008. – 278 с.
23. Положення про фонд гарантування вкладів фізичних осіб: затв. постановою Правління НБУ від 30.08.2002 р. № 1301/268 // Офіційний вісник України. – 2002.– [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://zakon.rada.gov.ua>
24. Дяконов І.І. Теоретичні аспекти і класифікація депозитних ресурсів комерційних банків [Електронний ресурс] / І. І. Дяконов. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/>
25. Галіцейська Ю. Ресурсна база комерційних банків: сучасний стан та можливі напрями оптимізації. / Вісник ТДЕУ. - 2006р. - №3, Глоссарий банковских терминов / Под ред. С.И. Кумок. - М.: Моск. фин. об-ние, 1994.
26. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит. – М. : Соцэкгиз, 1962. – 684 с.
27. Роуз П.С. Банковский менеджмент / П.С. Роуз ; пер. с англ. 2-го изд. – М. : Дело Лтд, 1995. – 768 с.

28. Банківські операції : [підручник] / За ред. д. е. н., проф. О.В.Дзюблюка ; 2-ге вид., випр. і доп. – Тернопіль : Терно-граф, 2013. – 688 с
29. Деньги, кредит, банки: Учебник / Под ред. О.И. Лаврушина. - М.: Финансы и статистика, 1999. - 448 с.
30. Остапишин Т.П. Основи банківської справи: Курс лекцій. - К.: МАУП, 1999. - 112 с.
31. Панова Г.С. Анализ финансового состояния коммерческого банка. - М.: Финансы и статистика, 1997. - 272 с.
32. Хміль Л. М. Операційний менеджмент у банках : навч. посіб. / Національний банк України; за заг. ред., Л. М. Хміль, Р. Р. Коцовської, Б. І. Пшика. – К.: УБС НБУ, 2007. – 319с.
33. Банківський менеджмент : навч. посіб. / О. А. Кириченко, І. В. Гіленко, С. Л. Роголь; за ред. О.А. Кириченка. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Знання-Прес, 2002. – 438 с
34. Васюренко О. В. Економічний аналіз діяльності комерційних банків: навч. посібник / О. В. Васюренко, К. О. Волохата. – К.: Знання, 2006. – 463 с
35. Живко З.Б. Банківська діяльність: навчальний посібник / З. Б. Живко, О.П. Просович, М.І. Копитко та ін. – К.: Алеута, 2012. – 490 с
36. Рябініна Л.М., Няньчук Н.Ю., Ухлічева Л.І. / за ред. Рябініної Л.М. Банківські операції: навчальний посібник. - Одеса: ОДЕУ, 2011. – 536 с
37. А.О.Єпіфанов, Н.Г.Маслак, І.В.Сало Операції комерційних банків: Навчальний посібник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 523 с
38. Н. В. Бова.Особливості формування ресурсної бази банків// Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка", 2015.- -№ 5, -С.24
39. Банківська система України: реалії та перспективи / К.А. Ягупова // Культура народів Причорномор'я. — 2014. — № 267. — С. 71-74. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.

40. Ногина С. Н. Управління активними операціями комерційного банку/С. Н. Ногина; Ю. А. Профатило //Вісник Київського інституту бізнесу та технологій, - 15.04.2011,- N2, - с. 73-76
41. Лобанова А.Л. Ресурсна політика комерційних банків України/ А.Л.Лобанова// Фінанси України.-2005.-№1.-с. 88-95.
42. Аналітична доповідь Національного інституту стратегічних досліджень до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році» – с. 266. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/2015_book/POSLANNYA2015_giper_new.pdf
43. Основні показники діяльності банків України / Офіційний сайт Національного банку України -[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798
44. АУБ виступає за переробку законопроекту про збільшення вимог до капіталу банку // Режим доступу : <http://news.finance.ua>.
45. Шульга К. В. Аналіз операцій із залучення коштів на міжбанківському ринку [Електронний ресурс] / К. В. Шульга // Управління розвитком. – 2012. – № 18 (139). – Режим доступу : <http://www.nbuuv.gov.ua/>
46. Чернишова А.В. Проблеми здійснення та шляхи вдосконалення депозитних операцій банків України [Електронний ресурс] / А.В. Чернишова. – Режим доступу : <http://www.nbuuv.gov.ua/>
47. Кропивко М. Ф. Концептуальний підхід до кластерної організації та управління / М. Ф. Кропивко // Економіка. – 2010. – № 11. – С. 3–9.
48. Соколенко С. І. Кластери в глобальній економіці : наук. вид. / С. І. Соколенко. – К. : Логос, 2010. – 848 с.
49. Онищенко Ю, Сполітак Є.Оцінка джерел формування ресурсної бази банків України // «Dezvoltarea sistemelor sociale si economice intr-un mediu competitiv la nivel global», conferinta internationala stiintifico-practica (2016;Chisinau). Conferential internationala stiintifico-practica «Dezvoltarea sistemelor sociale si

- economice intr-un mediu competitiv la nivel global», 26 februar. 2016, Chisinau / com.org.: O. Ticu (presedinte) [et al.]. – Chisinau: S.n., 2016 (Editura Universitate de stat din Moldova). – 312 p. – P. 231-235
50. Офіційний сайт Райффайзен Банк Аваль. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aval.ua/>
51. Основні показники діяльності банків України / Офіційний сайт Національного банку України -[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&cat_id=36798
52. Аналітична доповідь Національного інституту стратегічних досліджень до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2015 році» – с. 266. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:http://www.niss.gov.ua/public/File/2015_book/POSLANNYA-2015_giper_new.pdf
53. Фінансовий портал «Мінфін». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/assets/>.
54. Додаток до Макроекономічного та монетарного огляду за травень 2016. / Офіційний сайт Національного банку України – [Електронний ресурс]. – Режимдоступу:http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=17608901&cat_id=58037
55. Надежно ли хранитъ деньги в Европе: кто защитит деньги вкладчиков? 30.03.2015 / Banks.eu – Все пробанковскую систему Европы и Мира на русском языке – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://banks.eu/static/deposit_guarantee.pdf
56. Пірог В.В. Оцінювання якості кредитного портфеля банків з урахуванням виконання економічних нормативів НБУ / В.В. Пірог // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – № 2. – С. 228-235.